ZADANIE 6.42. Mechanizm przegubowy $PQRST$, gdzie $QR=RS=a=3$ m, ustawiony w płaszczyźnie pionowej, porusza się w taki sposób, że przeguby Q i S poruszają się po linii poziomej w kierunku środka O, nad którym wznosi się przegub R (rys. 6.8), przy czym kąt nachylenia θ pręta QR do linii poziomej QS rośnie ze stałą prędkością $d\theta/dt=4{,}5$ radiana. W przegubie R zawieszony jest pewien ciężar. Znaleźć prędkość wznoszenia się przegubu R i obliczyć ją dla momentu, gdy $\theta=\frac{1}{3}\pi$.

Rozwiązanie. Zacznijmy rachubę czasu t od momentu, gdy $\theta=0$. Wówczas będziemy mieli $\theta=4{,}5t$. Niechaj w momencie t wysokość punktu R wynosi y. Mamy $y=a\sin\theta$. Chcemy znaleźć prędkość dy/dt; obliczymy ją według wzoru

$$\frac{dy}{dt}=\frac{dy}{d\theta}\,\frac{d\theta}{dt}.$$

Ponieważ $dy/d\theta=a\cos\theta=3\cos\theta$, $d\theta/dt=4{,}5$, więc

$$\frac{dy}{dt}=13{,}5\cos\theta.$$

W chwili gdy $\theta=\frac{1}{3}\pi$, prędkość wznoszenia się punktu R wynosi 6,75 m/s.

ZADANIE 6.43. Zmierzono promień r kuli i obliczono jej objętość V. Z jakim błędem została wyznaczona objętość kuli, jeśli błąd pomiaru promienia wynosi Δr?

Rozwiązanie. Wiemy że objętość kuli o promieniu r wynosi

$$V=\tfrac{4}{3}\pi r^3.$$

Błąd ΔV objętości V obliczony według wzoru przybliżonego $\Delta V=\dfrac{dV}{dr}\Delta r$ wynosi

$$\Delta V=4\pi r^2\Delta r.$$

Błąd obliczenia objętości kuli wskutek przyrostu promienia r o odcinek Δr można interpretować jako objętość cienkiej warstwy o grubości Δr, pokrywającej całą powierzchnię kuli (podobnie można dać interpretację w przypadku, gdy $\Delta r<0$).

ZADANIE 6.44. Pomiary blaszanego pudełka o kształcie cylindrycznym wykazały, że wysokość pudełka h i średnica dna $2r$ mają po 30,0 mm. Pomiary te były wykonane z dokładnością 0,5%. Obliczyć błąd względny objętości pudełka.

Rozwiązanie. Objętość pudełka wynosi $V=\pi r^2h$. Przyjmując $h=2r$ otrzymujemy $V=2\pi r^3$. Błędowi Δr pomiaru promienia r odpowiada błąd ΔV objętości, który obliczamy według wzoru przybliżonego:

$$\Delta V=6\pi r^2\Delta r.$$

Aby obliczyć błąd względny, dzielimy obie strony wzoru przez $V=2\pi r^3$ i otrzymujemy

$$\frac{\Delta V}{V}=\frac{6\pi r^2\Delta r}{2\pi r^3}=3\frac{\Delta r}{r}.$$

A ponieważ $\dfrac{\Delta r}{r}=0{,}5\%$, więc $\dfrac{\Delta V}{V}=1{,}5\%$.

Uwaga. W rozwiązaniu zadania nie występuje wynik pomiaru $2r=30{,}0$ mm. To oznacza, że jeżeli wszystkie wymiary liniowe pudełka zmierzymy z błędem względnym α, to będziemy mieli objętość z błędem względnym 3α (gdzie α jest liczbą dostatecznie małą).

Zadania

Obliczyć pochodne następujących funkcji (zad. 6.45 - 6.200):

6.45. $y=\frac{1}{3}x^3-\frac{3}{2}x^4+\frac{13}{5}x^5-2x^6$.

6.46. $y=5x^{15}-x^2+\frac{1}{3}x-2$.

6.47. $y=ax^3+\dfrac{b}{x}+c$.

6.48. $y=\dfrac{4}{x^3}$.

6.49. $y=9x^7+3x^{-5}-3x^{-11}$.

6.50. $y=3x^{7/3}-4x^{13/4}+\frac{4}{7}x^{-1/2}+7^{3/2}$.

6.51. $y=\sqrt[5]{x^2}$.

6.52. $y=5\sqrt[3]{x^7}$.

6.53. $y=3\sqrt[3]{x}-x^3+\frac{2}{3}\sqrt[4]{x^3}$.

6.54. $y=\sqrt{x}-\frac{5}{6}\sqrt[5]{x^3}-2\sqrt{x^3}$.

6.55. $y=\dfrac{2}{\sqrt[3]{x^2}}-\sqrt[3]{x}$.

6.56. $y=\dfrac{5}{\sqrt[7]{x}}-2x^7+\dfrac{3}{2\sqrt{x}}$.

6.57. $x=t^3\sqrt{t}$.

6.58. $y=\dfrac{2}{x^3\sqrt{x}}$.

6.59. $y=(2\sqrt[3]{x^2}-x)(4\sqrt[3]{x^4}+2\sqrt[3]{x^5}+x^2)$.

6.60. $y=(4x^2-2x\sqrt{x}+x)(2x+\sqrt{x})$.

6.61. $y=\dfrac{3}{3x-2}$.

6.62. $y=\dfrac{5}{2x^2-5x+1}$.

6.63. $y=\dfrac{3x^2}{7x^5-x+2}$.

6.64. $y=\dfrac{8x^3}{x^3+x-1}$.

6.65. $y=2\dfrac{x+1}{x-1}$.

6.66. $y=\dfrac{5x^2+x-2}{x^2+7}$.

6.67. $y=\dfrac{x^2-2x+3}{x^2+2x-3}$.

6.68. $y=\dfrac{3}{(1-x^2)(1-2x^3)}$.

6.69. $y=\dfrac{\sqrt[3]{x}}{1-\sqrt[3]{x}}$.

6.70. $z=\dfrac{1+\sqrt{t}}{1+\sqrt{2t}}$.

6.71. $s=(3t+1)^7$.

6.72. $v=(4z^2-5z+13)^5$.

6.73. $x=\left(\dfrac{1}{t}+4\right)^4$.

6.74. $s=\left(7t^2-\dfrac{4}{t}+6\right)^6$.

6.75. $y=\sqrt{x^2-4}$.

6.76. $z=\sqrt{ax^2+bx+c}$.

6.77. $y=\dfrac{1}{\sqrt{2-3t}}$.

6.78. $s=\dfrac{1}{\sqrt{6t-t^2}}$.

6.79. $y=\dfrac{1}{\sqrt[3]{(2-x^3)^4}}$.

6.80. $y=\dfrac{1}{\sqrt[n]{(a+bx)^p}}$.

6.81. $y=\dfrac{1}{(b-x^n)^n}$.

6.82. $y=\dfrac{1}{\sqrt[4]{(x-1)^3}}$.

6.83. $u=\dfrac{1}{v-\sqrt{a^2+v^2}}$.

6.84. $y=\dfrac{a-x}{\sqrt{a^2-x^2}}$, $a>0$.

6.85. $v=\dfrac{z}{\sqrt{a^2-z^2}}$.

6.86. $y=\dfrac{3\sqrt{x}}{x^2+1}$.

6.87. $y=\dfrac{x^2}{\sqrt[3]{x^3+1}}$.

6.88. $z=\sqrt{\dfrac{x^2-3x+2}{x^2-7x+12}}$.

6.89. $z=\sqrt{\dfrac{a^2-x^2}{a^2+x^2}}$.

6.90. $s=\sqrt{\dfrac{1-\sqrt{t}}{1+\sqrt{t}}}$.

6.91. $u=\dfrac{\sqrt{1+v}-\sqrt{1-v}}{\sqrt{1+v}+\sqrt{1-v}}$

6.92. [illegible]

6.93. $v=\cos\dfrac{t}{a}$, $a\neq 0$.

6.94. $x=a\sin bt$.

6.95. $y=a\sin\dfrac{a}{x}$.

6.96. $z=2x+\sin 2x$.

6.97. $s=\sin^2 3t$.

6.98. $v=4\cos^5\frac{1}{4}t$.

6.99. $s=\dfrac{1}{\cos^4 t}$.

6.100. $v=\dfrac{5}{\sin^3 2t}$.

6.101. $s=\dfrac{\sin t+\cos t}{2\sin 2t}$.

6.102. $z=\dfrac{\sin\alpha}{\alpha}+\dfrac{\alpha}{\sin\alpha}$.

6.103. $y=\dfrac{x\sin x}{1+\operatorname{tg} x}$.

6.104. $y=\dfrac{x}{\sin x+\cos x}$.

6.105. $y=\cos x-\frac{1}{3}\cos^3 x$.

6.106. $y=\frac{1}{3}\sin^3 x-\frac{2}{5}\sin^5 x+\frac{1}{7}\sin^7 x$.

6.107. $y=\operatorname{tg}^4\sqrt{x}$.

6.108. $y=3\operatorname{ctg} x+\operatorname{ctg}^3 x$.

6.109. $y=e^{ax}(a\sin x-\cos x)$.

6.110. $y=x^2e^{2x}\sin x$.

6.111. $y=\cos^2\sqrt{\dfrac{1}{x}}$.

6.112. $y=2\sin^3\sqrt{\dfrac{3}{x}}$.

6.113. $y=\dfrac{\sin^2 x}{\cos^7 x}-\dfrac{2}{5\cos^5 x}$.

6.114. $y=\dfrac{3\cos^2 x}{\sin^3 x}$.

6.115. $y=\sqrt{\sin x+\sqrt{x+2\sqrt{x}}}$.

6.116. $y=\sqrt{1+\operatorname{tg}\left(x+\dfrac{1}{x}\right)}$.

6.117. $z=\dfrac{3\operatorname{tg} u-\operatorname{tg}^3 u}{1-3\operatorname{tg}^2 u}$.

6.118. $z=\operatorname{tg} u-\operatorname{ctg} u-2u$.

6.119. $y=(4\sin x-8\sin^3 x)\cos x$.

6.120. $y=\operatorname{arctg} 3x$.

6.121. $y=7\operatorname{arctg}\frac{1}{2}x$.

6.122. $x=\arcsin(1-t)$.

6.123. $x=\arccos\sqrt{1-t^2}$.

6.124. $x=\arcsin\sqrt{t^3}$.

6.125. $x=\arcsin\dfrac{1}{t}$.

6.126. $y=\arcsin x+\arcsin\sqrt{1-x^2}$, $0<x<1$.

6.127. $x=\arcsin 2t\sqrt{1-t^2}$.

6.128. $y=\operatorname{arctg}(x-\sqrt{x^2+1})$.

6.129. $y=\operatorname{arctg}\sqrt{x^2-1}-\dfrac{\ln x}{\sqrt{x^2-1}}$.

6.130. $y=x\operatorname{arctg} x-\frac{1}{2}\ln(x^2+1)$.

6.131. $y=\frac{1}{5}x^5\operatorname{arctg} x-\frac{1}{20}x^4+\frac{1}{10}x^2-\frac{1}{10}\ln(1+x^2)$.

6.132. $y=\arcsin\dfrac{x}{\sqrt{1+x^2}}$.

6.133. $y=\arccos\sqrt{\dfrac{1-x^2}{1+x^2}}$.

6.134. $y=\operatorname{arctg}\sqrt{\dfrac{1-x}{1+x}}$.

6.135. $y=\operatorname{arctg}\dfrac{1+x}{1-x}$, $x\neq 1$.

6.136. $y=\operatorname{arctg}\dfrac{x}{1+\sqrt{1+x^2}}$.

6.137. $y=\operatorname{arctg}\dfrac{\sqrt{1+x^2}-1}{x}$.

6.138. $y=\dfrac{\operatorname{arctg} 2x}{\operatorname{arcctg} 2x}$.

6.139. $z=\sqrt{\dfrac{1-\arcsin y}{1+\arcsin y}}$.

6.140. $y=x^3\operatorname{arctg}x^3$.

6.141. $z=\dfrac{\arcsin 4y}{1-4y}$.

6.142. $y=\dfrac{4}{\sqrt{3}}\operatorname{arctg}\left[\dfrac{1}{\sqrt{3}}\left[2\operatorname{tg}\dfrac{x}{2}+1\right)\right]-x$.

6.143. $y=\dfrac{1}{\sqrt{a^2-b^2}}\arcsin\dfrac{a\cos x+b}{a+b\cos x}$.

6.144. $y=e^{3x}$.

6.145. $y=5e^{\frac{1}{2}x}$.

6.146. $y=e^x f(x)$.

6.147. $y=3e^{-2x}g(x)$.

6.148. $y=e^{\sin x}$.

6.149. $y=5e^{\cos x}$.

6.150. $y=e^{\cos^2 x}$.

6.151. $y=3e^{2\sin^3 x}$.

6.152. $z=(v^3-3v^2+6v-6)e^v$.

6.153. $z=(10x^2-1)e^{3x}$.

6.154. $z=\dfrac{(2x-1)e^x}{2\sqrt{x}}$.

6.155. $y=(x+k\sqrt{1-x^2})e^{k\arcsin x}$.

6.156. $y=5^x+2^x$.

6.157. $y=3^x x^3$.

6.158. $y=2\cdot 7^x-1$.

6.159. $y=5\cdot 10^{3x}$.

6.160. $y=a^{2x}x^n$, $a>0$.

6.161. $y=\ln 3x$.

6.162. $y=7\cdot 5^{10x}$.

6.163. $z=\ln\dfrac{30}{x+3}$.

6.164. $y=5\ln 10x$.

6.165. $s=\ln(t+\sqrt{t^2+1})$.

6.166. $z=3\ln\dfrac{5}{x-2}$.

6.167. $s=\ln\sqrt{\dfrac{1+t}{1-t}}$.

6.168. $y=2\ln\dfrac{3}{t+\sqrt{t^2-4}}$.

6.169. $y=\ln|\ln|x||$.

6.170. $y=\ln\left(\dfrac{a+b\operatorname{tg}x}{a-b\operatorname{tg}x}\right)$.

6.171. $y=\ln\operatorname{tg}(\frac{1}{4}\pi+\frac{1}{2}x)$, $0<x<\frac{1}{2}\pi$.

6.172. $y=\ln(\cos\frac{1}{2}x)^2$.

6.173. $y=\ln\sqrt{\dfrac{1+\sin x}{1-\sin x}}$.

6.174. $y=15\ln\operatorname{tg}\frac{1}{2}x+\dfrac{\cos x}{\sin^4 x}(8\cos^4 x-25\cos^2 x+15)$.

6.175. $y=\ln(\ln(\ln x))$, $x>e$.

6.176. $y=\ln\dfrac{\sqrt{x^2+1}-x}{\sqrt{x^2+1}+x}$.

6.177. $y=\ln\sin x$.

6.178. $y=\ln\dfrac{1+\sqrt{x}}{1-\sqrt{x}}$, $0\leqslant x<1$.

6.179a. $y=\ln\left(1+\dfrac{a}{x}\right)$.

6.179b. $y=\ln(e^{mx}+e^{-mx})$.

6.180. $y=\log_x\ln x$. Wskazówka. $y=\dfrac{\ln(\ln x)}{\ln x}$.

6.181. $y=\log_x a$. Wskazówka. $\log_x a=\dfrac{\ln a}{\ln x}$.

6.182. $y=x^{5x}$, $x>0$.

6.183. $y=10x^{-3x}$, $x>0$.

6.184. $y=x^{\sin x}$, $x>0$.

6.185. $y=3x^{\cos x}$, $x>0$.

6.186. $y=\left(\dfrac{a}{x}\right)^x$, $a>0$, $x>0$.

6.187. $y=x^{\frac{1}{x}}$, $x>0$.

6.188. $y=a^{\ln x}$, $a>0$, $x>0$.

6.189. $y=5^{\ln 2x}$, $x>0$.

6.190. $y=x^{\frac{1}{\ln x}}$, $x>0$; wyjaśnić wynik.

6.191. $y=(\sin x)^{\cos x}$, $0<x<\frac{1}{2}\pi$.

6.192. $y=(\operatorname{arctg}x)^x$, $x>0$.

6.193. $y=(\operatorname{tg}x)^{\sin x}$, $0<x<\frac{1}{2}\pi$.

6.194. $y=(\operatorname{tg}x)^{\frac{1}{\cos x}}$, $0<x<\frac{1}{2}\pi$.

6.195. $y=(\cos x)^{\operatorname{ctg}x}$, $0<x<\frac{1}{2}\pi$.

6.196. $y=e^{e^x}$.

6.197. $y=x^{e^x}$, $x>0$.

6.198. $y=x^{x^x}$, $x>0$.

6.199. $y=\left(1+\dfrac{1}{x}\right)^x$.

6.200. $y=\sqrt[x]{\dfrac{1}{x}}$.

Dane są równania określające ruch punktu; znaleźć prędkość ruchu w danym momencie t (zad. 6.201 - 6.204):

6.201. $s=3t^{-\frac{1}{2}}$, $t=\frac{1}{4}$.

6.202. $s=10\sqrt{t^3}$, $t=4$.

6.203. $s=8\sqrt[3]{2t^5}$, $t=2$.

6.204. $s=\sqrt{3t}$, $t=2$.

6.205. Obliczyć kąt, który tworzy z osią Ox styczna do linii $y=\sin x$ w początku współrzędnych.

6.206. Jaki kąt z osią Ox tworzy linia $y=\operatorname{ctg}x$ w punkcie $x=\frac{1}{2}\pi$?

6.207. W jakim punkcie styczna do linii $y=(x-8)/(x+1)$ tworzy z osią Ox kąt równy połowie kąta prostego?

6.208. Znaleźć na linii $y=e^x$ punkt, w którym styczna jest równoległa do prostej $x-y+7=0$.

6.209. Wykazać, że styczna do hiperboli równoosiowej $xy=C$ ogranicza z osiami współrzędnych trójkąt o stałym polu.

6.210. W dowolnym punkcie asteroidy

$$x^{2/3}+y^{2/3}=a^{2/3}$$

poprowadzono do niej styczną. Wykazać, że długość odcinka stycznej zawartego pomiędzy osiami współrzędnych jest stała.

6.211. Jaki związek powinien zachodzić pomiędzy współczynnikami równania paraboli $y=x^2+px+q$, żeby ta parabola była styczna do osi odciętych?

6.212. Jaki związek powinny spełniać współczynniki p i q w równaniu $y=x^3+px+q$, aby linia przedstawiona tym równaniem (parabola stopnia trzeciego) była styczna do osi Ox?

6.213. W jakim punkcie krzywej logarytmicznej $y=\ln x$ styczna jest równoległa do prostej $y=2x$?

6.214. Pod jakim kątem przecinają się krzywe $y=\sin x$ i $y=\cos x$?

6.215. Dwie proste przecinają się pod kątem 60°. Z punktu O ich przecięcia wyruszają dwa ciała. Pierwsze ciało porusza się ruchem jednostajnym z prędkością 5 km/h, drugie porusza się zgodnie z prawem $S=2t^2+t$, gdzie S oznacza drogę w kilometrach, a t czas w godzinach. Określić, z jaką prędkością oddalają się one od siebie w chwili, gdy ciało pierwsze znajduje się w odległości 10 km od punktu O.

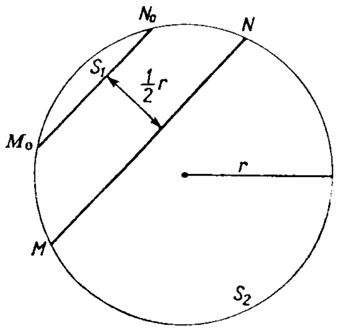

Rys. 6.9

6.216. Dwa boki trójkąta powiększają się jednostajnie z prędkością 4 cm/s i 6 cm/s, natomiast kąt zawarty między nimi zmniejsza się z prędkością $\frac{1}{10}\sqrt{3}\ s^{-1}$. Określić prędkość zmiany pola tego trójkąta w chwili, gdy jego boki i kąt odpowiednio równe są 20 cm, 50 cm i 30°.

6.217. W okręgu o promieniu r cięciwa MN z położenia M_0N_0 przesuwa się równolegle ze stałą prędkością $v=2$. Z jaką prędkością zmieniają się pola S_1 i S_2 dwóch obszarów, na jakie cięciwa MN dzieli okrąg, w chwili gdy znajduje się ona w odległości równej $\frac{1}{2}r$ od położenia początkowego (rys. 6.9).

§ 6.2. POCHODNE WYŻSZYCH RZĘDÓW

Pochodną rzędu drugiego lub *drugą pochodną funkcji* $y=f(x)$ nazywamy pochodną pierwszej pochodnej tej funkcji, podobnie, *pochodną rzędu trzeciego* lub *trzecią pochodną funkcji* $y=f(x)$ nazywamy pochodną drugiej pochodnej, itd.

Drugą pochodną funkcji $y=f(x)$ oznaczamy symbolami:

$$y'', \quad f''(x), \quad \frac{d^2y}{dx^2}, \quad \ddot{y}.$$

Rząd pochodnej od czwartego wzwyż oznaczamy arabskimi cyframi, biorąc w nawias, albo rzymskimi znakami bez nawiasów. Tak więc np. piątą pochodną oznaczyć możemy symbolami:

$$y^{(5)}, \quad y^{\mathrm{V}}, \quad f^{(5)}(x), \quad f^{\mathrm{V}}(x), \quad \frac{d^5y}{dx^5}.$$

ZADANIE 6.218. Obliczyć sześć pochodnych wyższych rzędów funkcji

$$y=x^5-2x^4+4x^2-16x+15.$$

Rozwiązanie. Różniczkując otrzymujemy kolejno:

$$y' =5x^4-8x^3+8x-16,$$
$$y'' =20x^3-24x^2+8,$$
$$y''' =60x^2-48x,$$
$$y^{(4)}=120x-48,$$
$$y^{(5)}=120,$$
$$y^{(6)}=0.$$

(6.2.1) *Wszystkie pochodne wielomianu rzędu wyższego niż jego stopień są równe zeru.*

ZADANIE 6.219. Obliczyć pochodną rzędu n funkcji $y=\sin x$.

Rozwiązanie. Mamy kolejno

$$y=\sin x, \quad y'=\cos x, \quad y''=-\sin x, \quad y'''=-\cos x, \quad y^{(4)}=\sin x=y.$$

Dalsze pochodne będą się powtarzały: $y^{(5)}=y'$, $y^{(6)}=y''$ itd.

Zwróćmy uwagę na następujące związki trygonometryczne:

$$y' =\cos x=\sin(x+\tfrac{1}{2}\pi), \qquad y'' =-\sin x=\sin(x+2\cdot\tfrac{1}{2}\pi),$$
$$y'''=-\cos x=\sin(x+3\cdot\tfrac{1}{2}\pi), \qquad y^{(4)}=\sin x=\sin(x+4\cdot\tfrac{1}{2}\pi),$$

gdyż $4\cdot\frac{1}{2}\pi=2\pi$ jest okresem funkcji $\sin x$, zatem wzór ogólny na pochodną rzędu n funkcji $y=\sin x$ ma postać

(6.2.2) $$y^{(n)}=\sin(x+n\cdot\tfrac{1}{2}\pi).$$

DO ROZDZIAŁU VI

6.45. $y'=x^2(1-6x+13x^2-12x^3)$.

6.46. $y'=75x^{14}-2x+\frac{1}{3}$.

6.47. $y'=3ax^2-\dfrac{b}{x^2}$.

6.48. $y'=-\dfrac{12}{x^4}$.

6.49. $y'=63x^6-15x^{-6}+33x^{-12}$.

6.50. $y'=7x^{4/3}-13x^{9/4}-\dfrac{2}{7}x^{-3/2}$.

6.51. $x\neq 0$, $y'=\dfrac{2}{5\sqrt[5]{x^3}}$.

6.52. $y'=\dfrac{35}{3}\sqrt[3]{x^4}$.

6.53. $x>0$, $y'=\dfrac{1}{\sqrt[3]{x^2}}-3x^2+\dfrac{1}{2\sqrt[4]{x}}$.

6.54. $x>0$, $y'=\dfrac{1}{2\sqrt{x}}-\dfrac{1}{2\sqrt[5]{x^2}}-3\sqrt{x}$.

6.55. $x>0$, $y'=\dfrac{-4}{3\sqrt[3]{x^5}}-\dfrac{1}{3\sqrt[3]{x^2}}$.

6.56. $x>0$, $y'=\dfrac{-5}{7\sqrt[7]{x^6}}-14x^6-\dfrac{3}{4\sqrt{x^3}}$.

6.57. $t>0$, $x'=\dfrac{7}{2}\sqrt{t^5}$.

6.58. $x\neq 0$, $y'=\dfrac{-7}{(\sqrt{x})^9}$.

6.59. $y'=16x-3x^2$.

6.60. $y'=24x^2+\frac{3}{2}\sqrt{x}$.

6.61. $x\neq\frac{2}{3}$, $y'=\dfrac{-9}{(3x-2)^2}$.

6.62. $2x^2-5x+1\neq 0$, $y'=\dfrac{-20x+25}{(2x^2-5x+1)^2}$.

6.63. $7x^5-x+2\neq 0$, $y'=\dfrac{-3x(21x^5+x-4)}{(7x^5-x+2)^2}$.

6.64. $x^3+x-1\neq 0$, $y'=\dfrac{8x^2(2x-3)}{(x^3+x-1)^2}$.

6.65. $x\neq 1$, $y'=\dfrac{-4}{(x-1)^2}$.

6.66. $y'=\dfrac{-x^2+74x+7}{(x^2+7)^2}$.

6.67. $x\neq -3$, $x\neq 1$, $y'=\dfrac{4x(x-3)}{(x+3)^2(x-1)^2}$.

6.68. $x\neq\pm 1$, $x\neq\sqrt[3]{\frac{1}{2}}$, $y'=\dfrac{-6x(1+3x-5x^3)}{(1-x^2)^2(1-2x^3)^2}$.

6.69. $x>0$, $x\neq 1$, $y'=\dfrac{1}{3\sqrt[3]{x^2}(1-\sqrt[3]{x})^2}$.

6.70. $t>0$, $z'=\dfrac{1-\sqrt{2}}{2\sqrt{t}(1+\sqrt{2t})^2}$.

6.71. $s'=21(3t+1)^6$.

6.72. $v'=5(4z^2-5z+13)^4(8z-5)$.

6.73. $t\neq 0$, $x'=\dfrac{-4}{t^2}\left(\dfrac{1}{t}+4\right)^3$.

6.74. $t\neq 0$, $s'=6\left(14t+\dfrac{4}{t^2}\right)\left(7t^2-\dfrac{4}{t}+6\right)^5$.

6.75 $|x|>2$, $y'=\dfrac{x}{\sqrt{x^2-4}}$.

6.76. $ax^2+bx+c>0$, $z'=\dfrac{2ax+b}{2\sqrt{ax^2+bx+c}}$.

6.77. $t<\frac{2}{3}$, $y'=\frac{3}{2}\cdot\dfrac{1}{(\sqrt{2-3t})^3}$.

6.78. $0<t<6$, $s'=\dfrac{t-3}{(\sqrt{6t-t^2})^3}$.

6.79. $y'=\dfrac{4x^2}{\sqrt[3]{(2-x^3)^7}}$.

6.80. $y'=-\dfrac{p}{n}\cdot\dfrac{b}{\sqrt[n]{(a+bx)^{p+n}}}$.

6.81. $y'=\dfrac{pnx^{p-1}}{(b-x^p)^{n+1}}$.

6.82. $x>1$, $y'=-\frac{3}{4}\cdot\dfrac{1}{(\sqrt[4]{x-1})^7}$.

6.83. $a\neq 0$, $u'=\dfrac{1}{\sqrt{a^2+v^2}(v-\sqrt{a^2+v^2})}$.

6.84. $-a<x<a$, $y'=\dfrac{-a}{(a+x)\sqrt{(a+x)(a-x)}}$.

6.85. $a^2-z^2>0$, $v'=\dfrac{a^2}{\sqrt{(a^2-z^2)^3}}$.

6.86. $x>0$, $y'=\dfrac{3(1-3x^2)}{2\sqrt{x}(x^2+1)^2}$.

6.87. $x\neq -1$, $y'=\dfrac{x(x^3+2)}{(\sqrt[3]{x^3+1})^4}$.

6.88. $(x-1)(x-2)(x-3)(x-4)>0$, $z'=\dfrac{-2x^2+10x-11}{(x-3)(x-4)\sqrt{(x-1)(x-2)(x-3)(x-4)}}$

6.89. $x\neq a$, $z'=\dfrac{2a^2x}{(a^2+x^2)\sqrt{a^4-x^4}}$.

6.90. $t\neq 1$, $s'=\dfrac{-1}{2(1+\sqrt{t})\sqrt{t(1-t)}}$.

6.91. $v\neq\pm 1$, $u'=\dfrac{1-\sqrt{1-v^2}}{v^2\sqrt{1-v^2}}$.

6.92. $y'=u'vw+uv'w+uvw'$.

6.93. $a\neq 0$, $v'=\dfrac{-1}{a}\sin\dfrac{t}{a}$.

6.94. $x'=ab\cos bt$.

6.95. $x\neq 0$, $y'=\dfrac{-a^2}{x^2}\cos\dfrac{a}{x}$.

6.96. $z'=4\cos^2 x$.

6.97. $s'=3\sin 6t$.

6.98. $v'=-5\sin\frac{1}{4}t\cos^4\frac{1}{4}t$.

6.99. $\cos t\neq 0$, $s'=\dfrac{4\sin t}{\cos^5 t}$.

6.100. $\sin 2t\neq 0$, $v'=\dfrac{-30\cos 2t}{\sin^4 2t}$.

6.101. $\sin 2t\neq 0$, $s'=\dfrac{\sin^3 t-\cos^3 t}{\sin^2 2t}$.

6.102. $\alpha\neq 0$, $\sin\alpha\neq 0$, $z'=(\alpha\cos\alpha-\sin\alpha)\left(\frac{1}{\alpha^2}-\frac{1}{\sin^2\alpha}\right)$.

6.103. $\operatorname{tg}x\neq -1$, $y'=\frac{(1+\operatorname{tg}x)(\sin x+x\cos x)-x\sin x\sec^2 x}{(1+\operatorname{tg}x)^2}$.

6.104. $\sin 2x\neq -1$, $y'=\frac{\sin x+\cos x+x(\sin x-\cos x)}{1+\sin 2x}$.

6.105. $y'=-\sin^3 x$.

6.106. $y'=\sin^2 x\cos^5 x$.

6.107. $x\neq 0$, $\cos\sqrt{x}\neq 0$, $y'=\frac{2\sin^3\sqrt{x}}{\sqrt{x}\cos^5\sqrt{x}}$.

6.108. $\sin x\neq 0$, $y'=\frac{-3}{\sin^4 x}$.

6.109. $y'=(a^2+1)e^{ax}\sin x$.

6.110. $y'=xe^{2x}(2\sin x+x\cos x+2x\sin x)$.

6.111. $x>0$, $y'=\frac{\sin 2\sqrt{\frac{1}{x}}}{2x\sqrt{x}}$.

6.112. $x>0$, $y'=-3\sqrt{\frac{3}{x^3}}\sin^2\sqrt{\frac{3}{x}}\cos\sqrt{\frac{3}{x}}$.

6.113. $\cos x\neq 0$, $y'=\frac{7\sin^3 x}{\cos^2 x}$.

6.114. $\sin x\neq 0$, $y'=-3\frac{\cos x}{\sin^4 x}(2+\cos^2 x)$.

6.115. $x>0$, $\sin x\neq 0$, $y'=\frac{1}{2\sqrt{\sin x+\sqrt{x+2\sqrt{x}}}}\left[\text{[illegible]}\frac{\text{[illegible]}}{2\sqrt{x+2\sqrt{x}}}\left(\text{[illegible]}\sqrt{x}\right)\right]$

6.116. $x\neq 0$, $\cos\left(x+\frac{1}{x}\right)\neq 0$, $\operatorname{tg}\left(x+\frac{1}{x}\right)>-1$,

$$y'=\frac{x^2-1}{2x^2\cos^2\left(x+\frac{1}{x}\right)\sqrt{1+\operatorname{tg}\left(x+\frac{1}{x}\right)}}.$$

6.117. $\cos 3u\neq 0$, $z'=\frac{3}{\cos^2 3u}$.

6.118. $z'=\operatorname{tg}^2 u+\operatorname{ctg}^2 u$.

6.119. $y'=4\cos 4x$.

6.120. $y'=\frac{3}{1+9x^2}$.

6.121. $y'=\frac{14}{4+x^2}$.

6.122. $0<t<2$, $x'=\frac{-1}{\sqrt{t(2-t)}}$.

6.123. $-1<t<1$, $x'=\frac{t}{|t|\sqrt{1-t^2}}$.

6.124. $0<t<1$, $x'=\frac{3\sqrt{t}}{2\sqrt{1-t^3}}$.

6.125. $|t|>1$, $x'=\frac{-1}{|t|\sqrt{t^2-1}}$.

6.126. $y'=0$. Uwaga. W przedziale $0<x<1$ zachodzą następujące równości $\arcsin\sqrt{1-x^2}=\arccos x$ i $\arcsin x+\arccos x=\frac{1}{2}\pi$, a więc w tym przedziale funkcja y jest stała: $y=\frac{1}{2}\pi$.

6.127. $-1<t<1$, $x'=\frac{2}{\sqrt{1-t^2}}$.

6.128. $y'=\frac{1}{2(x^2+1)}$.

6.129. $x>1$, $y'=\frac{x\ln x}{\sqrt{(x^2-1)^2}}$.

6.130. $y'=\operatorname{arctg}x$.

6.131. $y'=x^4\operatorname{arctg}x+\frac{x^5-x}{5(1+x^2)}+\frac{1}{5}x^3-\frac{1}{5}x$.

6.132. $y'=\frac{1}{1+x^2}$.

6.133. $-1<x<1$, $y'=\frac{\sqrt{2}}{(1+x^2)\sqrt{1-x^2}}$.

6.134. $-1<x<1$, $y'=\frac{-1}{2\sqrt{(1-x)(1+x)}}$.

6.135. $y'=\frac{1}{1+x^2}$.

6.136. $y'=\frac{1}{2(1+x^2)}$.

6.137. $y'=\frac{1}{2(1+x^2)}$.

6.138. $\operatorname{arcctg}2x\neq 0$, $y'=\frac{\pi}{(1+4x^2)(\operatorname{arcctg}2x)^2}$.

6.139. $\arcsin y\neq\pm 1$, $z'=\frac{\text{[illegible]}}{\sqrt{1-y^2}\,[(\arcsin y)^2-1]}\sqrt{\frac{\text{[illegible]}}{1+\arcsin y}}$.

6.140. $y'=3x^2\operatorname{arctg}^3 x+\frac{3x^5}{1+x^6}$.

6.141. $y\neq\pm\frac{1}{4}$, $z'=\frac{4}{(1-4y)^2}\left(\sqrt{\frac{1-4y}{1+4y}}+\arcsin 4y\right)$.

6.142. $y'=-\frac{\sin x}{2+\sin x}$.

6.143. $y'=-\frac{1}{a+b\cos x}$.

6.144. $y'=3e^{3x}$.

6.145. $y'=\frac{5}{2}e^{\frac{1}{2}x}$.

6.146. $y'=e^x(f(x)+f'(x))$.

6.147. $y'=3e^{-2x}(-2g(x)+g'(x))$.

6.148. $y'=e^{\sin x}\cos x$.

6.149. $y'=-5e^{\cos x}\sin x$.

6.150. $y'=-e^{\cos^2 x}\sin 2x$.

6.151. $y'=18e^{2\sin^3 x}\sin^2 x\cos x$.

6.152. $z'=v^3e^v$.

6.153. $z'=e^{3x}(30x^2+20x-3)$.

6.154. $x>0$, $z'=\dfrac{4x^2+1}{4x\sqrt{x}}e^x$.

6.155. $y'=(1+k^2)\,e^{k\arcsin x}$.

6.156. $y'=5^x\ln 5+2^x\ln 2$.

6.157. $y'=3^x x^2(x\ln 3+3)$.

6.158. $y'=2\cdot 7^x\ln 7$.

6.159. $y'=15\cdot 10^{3x}\ln 10$.

6.160. $a>0$, $y'=a^{2x}x^{n-1}(2x\ln a+n)$.

6.161. $x\neq 0$, $y'=\dfrac{1}{x}$.

6.162. $y'=70\cdot 5^{10x}\ln 5$.

6.163. $x\neq -3$, $z'=\dfrac{-1}{x+3}$.

6.164. $x\neq 0$, $y'=\dfrac{5}{x}$.

6.165. $s'=\dfrac{1}{\sqrt{t^2+1}}$.

6.166. $x\neq 2$, $z'=\dfrac{-3}{x-2}$.

6.167. $t\neq \pm 1$, $s'=\dfrac{1}{1-t^2}$.

6.168. $t>|2|$, $y'=\dfrac{-2}{\sqrt{t^2-4}}$.

6.169. $x\neq 0$, $x\neq 1$, $y'=\dfrac{1}{x\ln|x|}$.

6.170. $a^2\cos^2 x\neq b^2\sin^2 x$, $y'=\dfrac{2ab}{a^2\cos^2 x-b^2\sin^2 x}$.

6.171. $\cos x\neq 0$, $y'=\dfrac{1}{\cos x}$.

6.172. $y'=-\operatorname{tg}\frac{1}{2}x$.

6.173. $\cos x\neq 0$, $y'=\dfrac{1}{\cos x}$.

6.174. $y'=8\operatorname{ctg}^5 x\cos x$.

6.175. $x\neq 0$, $x\neq 1$, $y'=\dfrac{1}{(1-x)\sqrt{x}}$.

6.176. $y'=\dfrac{-2}{\sqrt{x^2+1}}$. Wskazówka. Usunąć niewymierność z mianownika.

6.177. $y'=\operatorname{ctg} x$.

6.178. $x>0$, $x\neq 1$, $y'=\dfrac{1}{(1-x)\sqrt{x}}$.

6.179. $y'=-\dfrac{a}{x(a+x)}$.

6.180. $y'=\dfrac{1-\ln(\ln x)}{x(\ln x)^2}=\dfrac{1-y\ln x}{x(\ln x)^2}$.

6.181. $y'=-\dfrac{\ln a}{x(\ln x)^2}$.

6.182. $x>0$, $y'=5x^{5x}(\ln x+1)$.

6.183. $x>0$, $y'=-30x^{-3x}(\ln x+1)$.

6.184. $x\neq 0$, $y'=x^{\sin x}\left(\dfrac{\sin x}{x}+\cos x\ln x\right)$. **6.185.** $y'=3x^{\cos x}\left(\dfrac{\cos x}{x}-\sin x\ln x\right)$.

6.186. $\dfrac{a}{x}>0$, $y'=\left(\dfrac{a}{x}\right)^x\left(\ln\dfrac{a}{x}-1\right)$.

6.187. $x>0$, $y'=x^{\frac{1}{x}-2}(1-\ln x)$.

6.188. $a>0$, $y'=x^{\ln a-1}\ln a$.

Wskazówka. $a=e^{\ln a}$, $a^{\ln x}=(e^{\ln a})^{\ln x}=(e^{\ln x})^{\ln a}=(x^{\ln a})$.

6.189. $y'=5^{\ln 2}\ln 5x^{\ln 5-1}$.

6.190. $y'=0$. Uwaga. Pochodna $y'=0$, ponieważ $y=x^{1/\ln x}=(e^{\ln x})^{1/\ln x}=e$.

6.191. $\sin x>0$, $y'=(\sin x)^{\cos x}\left(\dfrac{\cos^2 x}{\sin x}-\sin x\ln\sin x\right)$.

6.192. $x>0$, $y'=(\operatorname{arctg} x)^x\left(\ln\operatorname{arctg} x+\dfrac{x}{(1+x^2)\operatorname{arctg} x}\right)$.

6.193. $\operatorname{tg} x>0$, $y'=(\operatorname{tg} x)^{\sin x}\left(\dfrac{1}{\cos x}+\cos x\ln\operatorname{tg} x\right)$.

6.194. $\operatorname{tg} x>0$, $y'=(\operatorname{tg} x)^{\frac{1}{\cos x}}\left(\dfrac{1}{\sin x\cos^2 x}+\dfrac{\sin x}{\cos^2 x}\ln\operatorname{tg} x\right)$.

6.195. $\cos x>0$, $\sin x\neq 0$, $y'=-(\cos x)^{\operatorname{ctg} x}\left(\dfrac{\ln\cos x}{\sin^2 x}+1\right)$.

6.196. $y'=e^{x+e^x}$.

6.197. Jeżeli $x>0$, to $x=e^{\ln x}$, $y=x^{e^x}=(e^{\ln x})^{e^x}=e^{e^x\ln x}$,

$$y'=e^{e^x\ln x}\left(e^x\ln x+e^x\frac{1}{x}\right)=e^{e^x\ln x}e^x\left(\ln x+\frac{1}{x}\right)=e^{x+e^x\ln x}\left(\ln x+\frac{1}{x}\right),$$

albo inaczej:

$$\ln y=e^x\ln x,\ (\ln y)'=\frac{y'}{y}=e^x\left(\ln x+\frac{1}{x}\right),\ y'=ye^x\left(\ln x+\frac{1}{x}\right)=e^{e^x}e^x\left(\ln x+\frac{1}{x}\right).$$

6.198. Jeżeli $x>0$, to $x=e^{\ln x}$, $x^x=e^{x\ln x}$, $y=x^{x^x}=e^{e^{x\ln x}\ln x}$,

$$y'=e^{e^{x\ln x}\ln x}(e^{x\ln x}\ln x)'=x^{x^x}\left(e^{x\ln x}(x\ln x)'\ln x+e^{x\ln x}\frac{1}{x}\right)=$$

$$=x^{x^x}e^{x\ln x}\left((\ln x)^2+\ln x+\frac{1}{x}\right)=x^{x+x^x}\left((\ln x)^2+\ln x+\frac{1}{x}\right),$$

albo inaczej:

$$\ln y=x^x\ln x,\quad (\ln y)'=\frac{y'}{y}=(x^x)'\ln x+x^x\frac{1}{x},$$

ale

$$(x^x)' = (e^{x\ln x})' = e^{x\ln x}(x\ln x)' = x^x(\ln x + 1),$$

więc

$$\frac{y'}{y} = x^x(\ln x + 1)\ln x + x^x\,\frac{1}{x} = x^x\left((\ln x)^2 + \ln x + \frac{1}{x}\right),$$

skąd

$$y' = x^{x^x}x^x\left((\ln x)^2 + \ln x + 1\right).$$

6.199. $y' = \left(1+\frac{1}{x}\right)^x\left(\ln\left(1+\frac{1}{x}\right) - \frac{1}{1+x}\right)$. **6.200.** $y' = \left(\frac{1}{x}\right)^{1/x}\left(\frac{\ln x - 1}{x^2}\right)$.

6.201. $v = \frac{ds}{dt} = -\frac{3}{2}t^{-\frac{5}{2}}$, $v(\frac{1}{4}) = -12$. **6.202.** $v = \frac{ds}{dt} = 15t^{\frac{3}{2}}$, $v(4) = 30$.

6.203. $v = \frac{ds}{dt} = \frac{40}{3}\sqrt[3]{2}t^{\frac{1}{3}}$, $v(2) = \frac{80}{3}$. **6.204.** $v = \frac{ds}{dt} = \frac{\sqrt{3}}{2}t^{-\frac{1}{2}}$, $v(2) = \frac{\sqrt{6}}{4}$.

6.205. 45°. **6.206.** 135°.

6.207. W punktach $(-4, 4)$ i $(2, -2)$. **6.208.** W punkcie $(0,1)$.

6.209. Stałe pole $|2C|$. **6.210.** Stała długość a.

6.211. $p^2 - 4q = 0$. **6.212.** $(\frac{1}{3}p)^3 + (\frac{1}{2}q)^2 = 0$.

6.213. W punkcie $(\frac{1}{2}, -\ln 2)$. **6.214.** $\operatorname{tg}\varphi = 2\sqrt{2}$.

6.215. 7 km/h. **6.216.** 5. **6.217.** $2\sqrt{3}\,r$, $-2\sqrt{3}\,r$.

6.226. $y'' = \frac{-x}{\sqrt{(1-x^2)^3}}$. **6.227.** $y'' = \frac{-16x}{(1+4x^2)^2}$.

6.228. $y'' = \frac{2(\sqrt{1-x^2} + x\arcsin x)}{\sqrt{(1-x^2)^3}}$. **6.229.** $y'' = \frac{2(1-x^2)}{(1+x^2)^2}$.

6.230. $y = \frac{1}{3}\ln(1+x^2)$, $y'' = \frac{2(1-x^2)}{3(1+x^2)^2}$.

6.231. $y'' = e^{\sin x}(2\cos x + x\cos^2 x - x\sin x)$.

6.232. $y'' = e^{\varphi(x)}\left((\varphi'(x))^2 + \varphi''(x)\right)$.

6.233. [illegible] $x^{-12/5}$ **6.234.** $x \neq 1$; $y''' = \frac{12}{(1-x)^4}$.

6.235. $y''' = 27\cos(1-3x)$. **6.236.** 0.

6.237 $-\frac{1}{2}$. **6.238.** 2. **6.239.** 0. **6.240.** 1.

6.241. -4. **6.242.** 2. **6.243.** -2. **6.244.** -8.

6.245. $s' = -1$, $s'' = -12$. **6.246.** $s' = -20$, $s'' = 4$.

6.247. $s' = 0$, $s'' = 0$. **6.248.** $s' = -3$, $s'' = 18$.

6.249. $s'' = 18$. **6.250.** $s'' = \frac{1}{4}(\frac{1}{8} - \frac{1}{9}\sqrt{2})\sqrt{3}$.

6.251. $y^{(n)} = \cos(x + n\cdot\frac{1}{2}\pi)$. **6.252.** $y^{(n)} = n!$.

6.253. $x > 0$; $y^{(n)} = (-1)^{n-1}\cdot\frac{(n-1)!}{x^n}$.

6.254. $x > 0$, $n > 1$; $y^{(n)} = (-1)^{n-1}\cdot\frac{1\cdot 3\cdot 5\cdot\ldots\cdot(2n-3)}{2^n x^n}\sqrt{x}$.

6.255. $x \neq 0$, $n > 1$; $y^{(n)} = (-1)^{n-1}\cdot\frac{2\cdot 5\cdot 8\cdot\ldots\cdot(3n-4)}{3^n x^n}\sqrt[3]{x}$.

6.256. $ax + b \neq 0$; $y^{(n)} = (-a)^n\cdot\frac{n!}{(ax+b)^{n+1}}$.

6.259. Prawo ruchu dla punktu M_1: $x = a\cos\omega t$; prędkość w chwili t jest równa $-\omega a\sin\omega t$, przyśpieszenie w chwili t wynosi $-a\omega^2\cos\omega t$. Prędkość początkowa 0, przyśpieszenie początkowe $-a\omega^2$, prędkość przy $x = 0$ wynosi $-a\omega$, przyśpieszenie przy $x = 0$ wynosi 0.

6.260. Prędkość równa się $b - 2ct$, przyśpieszenie $-2c$; $t = b/2c$.

DO ROZDZIAŁU VII

7.11. $\frac{dy}{dx} = -2$. **7.12.** $\frac{dy}{dx} = -\frac{b}{a}\operatorname{ctg} t$.

7.13. $t \neq 1$, $t \neq -1$, $\frac{dy}{dx} = \frac{-(t^2+1)}{t(t-2)(t+1)^2}$, gdzie $t \neq 0$, $t \neq 2$.

7.14. $\frac{dy}{dx} = \frac{-2t}{t+1}$. **7.15.** $\frac{dy}{dx} = \frac{a}{b}\left(\frac{b-t}{a-t}\right)^2$.

7.16. $\frac{dy}{dx} = \frac{t+1}{t(t^2+1)}$. **7.17.** $\frac{dy}{dx} = \frac{t^2-1}{2t}$.

7.18. $\frac{dy}{dx} = \frac{1}{2(t+1)^2}$. **7.19.** $\frac{dy}{dx} = \frac{-2t}{1-t^2}$.

7.20. $\frac{dy}{dx} = \operatorname{ctg}\frac{1}{2}t$. **7.21.** $\frac{dy}{dx} = -\operatorname{tg} t$.